

Tarih: 9 Aralık 2015 - Sayı: 4

- COP21'de İkinci Hafta: Durban Platformundan Paris Komitesine
- Müzakere masasına oturdun işte.....
- Trilyonlarla Oynamak; İklim Finansmanı -1: Yeşil İklim Fonu

COP21'de İkinci Hafta:

Durban Platformundan Paris Komitesine

Semra Cerit Mazlum, Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

Beş yılda varılmayan noktaya beş günde nasıl erişilecek? Paris Konferansı ikinci haftasına başlarken hala cevabı beklenen soru bu. Ne yazık ki ilk haftanın sonunda Tarafların önünde bulunan taslak metin bu konuda umutlu olmaya elvermiyor. Müzakereler son düzlüğe girerken önümüzde nasıl bir tablo var bakalım.

Paris anlaşmasına dönük müzakereleri yürüten Durban Platformu (ADP) adlı yan organ Konferans başkanı Fransa'nın takvimine bağlı kalarak, üzerinde çalıştığı taslak müzakere metnini 5 Aralık öğle saatlerinde Sözleşme karar organı olan Taraflar Konferansı'na (COP) devretti. Bu taslak, Tarafların Paris'e getirdikleri belgeden çok farklı değil. Üstelik, 44 sayfalık bu taslak tarafların ilk hafta boyunca, özellikle de Cuma günü dile getirdikleri ekleme-çıkarma-değişiklik önerilerinin tümünü de içermiyor. Dolayısıyla COP başkanlığının tasarladığı işleyiş formatı içinde müzakereleri devralmış olan bakanların önünde, içerdiği bine yakın köşeli parantezle zaten karmaşık olan bir metin ile yanında oradaki parantezleri de değiştiren bir ekten oluşan 48 sayfalık devasa bir siyasal bulmaca bulunuyor.

Açmazın bakanlar düzeyinde çözülebileceği önkabulü dolayısıyla, ilk haftanın müzakere gündemi dışındaki diğer sorusu da, bu sürecin nasıl tasarlanacağı ve işleyeceği idi. Çünkü her ne kadar siyasal açıdan işlevsel olsa da, bakanların doğal olarak teknik detaylara hakim olmaması müzakerelerin etkinliğini ve hızını artırmayabilir. Müzakerelerin bakanlar düzeyine taşınmasına ilişkin kaygılar genellikle teknik gerekçelere dayandırılmakla birlikte, asıl nedenin dışarda kalma endişesi olduğunu tahmin etmek güç değil.

Paris'ten çıkacak sonucun adı ve hukuki statüsü ile başlamakta yarar olabilir. Bir haftanın sonunda beş sayfa, birkaç köşeli parantez boyu yol alabilen Tarafların iyimserliğine bakarak, hala bir sonuç çıkabileceğini varsaysak bile, bunun bir Protokol olmayacağını kesinleştirebiliriz.

Paris (Uygulama) Anlaşması geçici adlandırması da Çin'in müzakerelerin sonucuna ve olası seçeneklere hanel gelmemesi gerekçeli itirazı nedeniyle kaldırıldığından, elimizde yalnızca yine geçici olan Paris Çıktısı adı bulunuyor.

Sonucun hukuki niteliğiyle de doğrudan bağlantılı asıl mesele ise farklılaştırma. Doğrudan bağlantılı çünkü taraflar farklılaştırma konusunda atacakları herhangi bir ileri/geri adımın yeni bir bağlayıcı anlaşma altında kalıcı hale gelmesinden, daha doğrusu Sözleşme sistemini sürdürmesi ya da değiştirmesinden endişe ediyor. Bu nedenle, Paris'te adı ya da hukuki statüsü ne olursa

olsun herhangi bir sonuca ulaşılabilmesi farklılaştırma kilitini açacak bir anahtarın bulunabilmesine bağlı.

Paris'te ikinci hafta bakanların karar vermesi gereken en önemli müzakere konusu kuşkusuz adı ve hukuki niteliği ne olursa olsun varılacak sonucun dünyanın önüne nasıl bir hedef koyacağı. İlk hafta ancak başka sorunlar dolayımında ele alınabilen anlaşmanın uzun erimli hedefi, taslak metinde hala köşeli parantezlere sıkıştırılmış durumda. Bildirilen ulusal katkıların küresel sıcaklıklarda 2.7 ila 3.5 derecelik artışa yol açacağı herkesin malumu olmakla birlikte, Paris anlaşmasının 1.5 derece hedefini benimsemesi, kurulması öngörülen katkı yükseltme (ratchet-up) mekanizmasını da anlamlı hale getirecektir.

İklim rejimi yenilenirken yapılması gereken en önemli değişikliği, 1990'larda geri planda bırakılan adaptasyon önlemlerinin mitigasyonla aynı düzleme çekilmesi olduğuna kuşku yok. Bu bağlamda, küresel bir adaptasyon amacının belirlenmesi kritik önem taşıyor. Tarafların bir bölümü ulusal ve hatta yerel koşullarla ilgisi gerekçesiyle, anlaşmada küresel adaptasyon amacı tanımlanmasına karşı çıkıyor. Bazıları da böyle bir amaca yer verilmesinin egemenlik ilkesiyle uyumsuz olduğunu, ülkelerin kendi seçimlerini sınırlayıcı bir formülasyonu kabul etmeyeceklerini belirtiyor.

Paris Konferansı'nın beş yıldır belirsizliğini sürdüren bunca soruya beş günde nasıl bir yanıt üreteceğini hep birlikte göreceğiz; fakat en zorlu görevinin bu yanıtı Kopenhag'dan bu yana yeniden tesisi için büyük çaba harcanan güveni zedelemekten ulaşmak olduğunu söyleyebiliriz.

Yazının tamamını okumak için:

<http://www.iklimpostasi.org/2015/12/07/cop21de-ikinci-hafta-durban-platformundan-paris-komitesine/>

Müzakere masasına oturdun işte.....

Ethemcan Turhan, Arif Cem Gündoğan, Ekoloji Kolektifi

Geçen hafta Paris'te başlayan BM İklim Değişikliği Zirvesi (COP21) küresel iklim rejimini belirleyecek anlaşmayı müzakere etmeye devam ediyor. Geçtiğimiz günlerde neler olduğuna odaklanarak nereye gittiğimizi anlamaya çalışalım. Durban Platformu tarafından gruplar halinde üzerinde müzakere edilen taslak metin uzun dönemli sıcaklık artışını sınırlama hedefi, iklim finansmanı, sorumlulukların farklılaştırılması gibi pek çok kritik konuda uzlaşmaya varılmadan 900 küsur parantezli ifade içeren 48 sayfaya indirildi ve konferansta görüşülmek üzere sekreteryaya iletildi. Üzerinde uzlaşamayan bu kadar çok ifade içeren bir anlaşma mümkün olmayacağından COP21 başkanlığı adına bazı ülkelerin bakanlarına danışma süreci yürütmeleri için yetki verildi. Bunun anlamı şu: Herkesi tatmin eden bir müzakere metni ortaya çıkabilmesi için yeteri kadar zaman yok ve kabul edilmesi muhtemel metin, iklim krizine gerçek bir çözüm isteyen kimseyi tatmin etmemiş olacak. Öyle görünüyor ki her akli başında insan yaklaşık beş yıldır devam eden müzakerelerde kilit konular çözülememişken geri kalan beş günde bu işin layığı ile yerine getirilemeyeceğini hesap edebilir.

Ulusal katkı niyet beyanları

COP21'deki sıkıntılı bir diğer konu da yeni iklim rejiminin temelini oluşturacak Ulusal Katkı Niyet Beyanları'nın (INDC) yetersizliği.

BM Çevre Programı (UNEP) Başkanı Achim Steiner'in küresel sıcaklıklardaki insan kaynaklı artışın en fazla 2 santigrat dereceyle dizginlenebilmesi için "Halihazırdaki INDC'lerin tam olarak gerçekleştirildiğini varsayarsak bile 2030 yılında 14 milyar tona varan bir sera gazı azaltım açığı ortaya çıkıyor ve bu açık varken 2 derece hedefini yakalama şansımız yok" sözleri önemli.

Türkiye ve sorumluluk...

Bu noktada 1992'de imzaya açılan BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde gelişmiş ülkeler – gelişmekte olan ülkeler biçiminde vücut bulan sorumlulukların farklılaştırılması meselesi gündeme geliyor. Taraf ülkeler, Paris'ten çıkacak anlaşmanın temel prensiplerinden biri olması beklenen farklılaşma kavramını somutlaştırabilecek bir formülü henüz üretmediler. İklim adaleti grupları da farklılaştırma kapsamında tarihsel sorumluluklarının yanı sıra ileriye dönük gidişatın da dikkate alınması gerektiğini ifade ediyorlar. Türkiye üzerinden anlatacak olursak, tarihsel sorumluluğu %0.8 olan ülkemizin 1990-2013 salım artış hızı %110 civarında ve böyle giderse kişi başı sera gazı salımı açısından 2030 yılında Çin, ABD ve AB gibi devleri sollayacak. Bu durumda adil bir çözüm için Türkiye'nin halihazırdakinden çok daha fazla sorumluluk alması gerekiyor.

Mega projeler ve iklim krizi

İklim adaleti mücadelesinin atmosferdeki karbondioksit moleküllerine karşı değil topyekun iklim krizini yaratan iktisadi sisteme, enerji üretim-tüketim biçimine, kentleşme, tarım ve sanayi sistemine karşı olduğunun altını tekrar çizmemizde fayda var. Bu anlamıyla enerji sistemlerinin hızla karbonsuzlaşması gerekli olmakla beraber yeterli değil. Örneğin Fas'ta planlanan 580 MW kapasiteli Noor projesi gibi büyük ölçekli güneş enerjisi sistemleri her ne kadar bu karbonsuzlaşmaya model olarak gösterilse de Fas'ın başkenti Rabat kadar bir arazi kaplayan ve çöl kumlarının yüzeyini kaplaması sebebiyle temizlik ve bakım için ciddi miktarda su tüketen mega projelerin iklim krizine tek başına çözüm olmayacağı açık. Yani bir yerden yaparken bir yerden yıkan ve uzun vadeli toplumsal dönüşümler yerine kısa yoldan sermaye yoğun teknolojik çözümler üretmek peşindeki politikalar iklim adaleti karşısındaki en çetin zorluklardan da birini oluşturuyor

Yazının tamamını okumak için:

<http://www.iklimpostasi.org/2015/12/08/muzakere-masasina-oturdun-iste/>

Trilyonlarla Oynamak; İklim Finansmanı -1: Yeşil İklim Fonu

Menekşe Kızıldere, Heinrich Boell Stiftung Derneği

BM Paris İklim Değişikliği Zirvesi'nin daha üçüncü gününde ardi ardına birçok hem yüksek seviye hem sivil toplum odaklı karbon fiyatlandırma ve iklim finansmanı toplantısı yapıldı ve bu toplantılar Zirve sonuna kadar tüm hızı ile devam edecek. Çünkü iklim değişikliği ile mücadele etmek pahalı bir iş ve erken davrananlar sözünü söyledi. Bu iş bir markete dönüşme aşamasında iken daha söz söylemek isteyen çok taraf var.

Elbette söz söyleyenlerin başında COP16 (Cancun, Meksika)'dan çıkan antlaşmanın 11 maddesi uyarınca 194 partinin ortak kararı olarak kurulan GCF(Green Climate Funds, Yeşil İklim Fonu) [1] gelmekte . Fonun Gelişmekte olan ülkelere iklim değişikliği ile mücadele adına politika, proje ve program desteklemesi ön görüldü. GCF gelişmiş ülkelere verilen fonlarla işlemekte. Bu fonların, kim tarafından, nasıl sağlandığı, kimlere verildiği ve hangi koşullarda verildiği zaman zaman tartışma konusu yaratmakta. COP16'dan bu yana GCF ismi altında gelişmiş

ülkelerin gelişmekte olan ülkelere fosil temelli enerji üretimi için dahi fon verdiği görüldü. Dolayısı ile fon akışı ile ilgili net bir mekanizma olmadığı ortada. Türkiye gibi imtiyazlı durum isteyip fakat hala yoğun bir büyüme hedefi olan ülkelere tıpkı iklim kırılabilirliği olan ülkeler gibi bu fonlara ulaşmak istemekte. COP21'in en çok konuşulan konularından olan iklim finansmanı şemsiyesi altında bu fonlar ve mekanizmaları ile ilgili ardi ardına birçok toplantı gerçekleştirilmekte. Şimdi farklı görüşteki ve konumdaki taraflardan (GCF, diğer fon sağlayıcılar, özel sektör, ülke temsilcileri ve sivil toplum) oluşan bir yelpazede bu toplantılarda neler konuşulduğuna bir bakalım. Bu ilk yazıda fon verenlerin bu konudaki görüşlerini ve toplantılarını bildireceğim. Daha sonra konunun diğer taraflarının toplantıları ve görüşlerini aktaracağım. Şimdi söz Yeşil İklim Fonunda.

COP21'in üçüncü gününde GCF Yönetim Kurulu Başkanı Hela Cheikhrouho başkanlığında bir yan etkinlik düzenledi. Katılımcılar arasında GCF'den ilk fon alan ülke ve yerel kuruluşlardan, Peru Profanape Başkanı Alberto Paniagua, Rwanda Çevre Bakanı Vincent Birula, Meksika Çevre Bakanı Rodolfo Lacy Tamayo, Etiyopya Çevre Bakanı Ato Kare Chamwicha, Maldivler Çevre Bakanını temsilen Amjad Abdullah vardı.

Amjad Abdullah, Maldivliler olarak bir ulusal adaptasyon planı hazırladıklarını çünkü Maldivliler için tek çözümün artık adaptasyon olduğunu belirtti. Konu ile ilgili bakanlıklarında sürekli danışma toplantıları gerçekleştirdikleri özellikle sivil toplumun bu toplantılara dahil edildiğini aktardı. Yeşil iklim fonlarına başvuran büyük ve küçük ülkeler arasında adaletsizlik olduğunu, kapasitelerine göre büyük ülkelerin daha büyük fonlara ulaştığını fakat bazen küçük ülkelere iklim ile ilgili daha ciddi sorunlar olduğunu ekledi.

Bu toplantı GCF'in nasıl işlediğini verilen fonların nasıl elde edildiğini ve nasıl kullanıldığını detaylı bir şekilde gözler önüne seren bir toplantı oldu. Fakat bu toplantının çok büyük bir eksiği vardı. Fonların nerden, nasıl geldiğine dair bilgi! GCF için birçok gelişmiş ülke vaat ettikleri katkının ancak %10'nu oranında katkı sunmuş durumda. Yani fonlar hala yetersiz. Ayrıca hala bu fonların devletler tarafından hangi mekanizmalar ile iletildiği konusu şeffaf değil ve bu konuda net bilgiler paylaşılmıyor. Özel sektörün ve iş dünyasının bu fonların neresinde olduğu bilgisine hiçbir yerde ulaşamıyorsunuz. Gelişmiş ülkelerin hangi ölçütler ile fon verdiğini, fon verirken neleri gözettiğini de öğrenmek kolay değil. GCF'in şeffaflık, katılımcılık ve adalet bakımından ciddiyetle izlenmesi gerekli. Bu yıl içerisinde toplumsal cinsiyet ve kadın eşitliği çalışan sivil toplumun da iklim fonlarına cinsiyete dayalı iklim mağduriyeti üzerinden ilgi gösterdiğini gördük. Yani bu işin bir de toplumsal cinsiyet boyutu söz konusu. COP21 boyunca toplumsal cinsiyet ve iklim fonları ile ilgili ilginç toplantılar gerçekleşecek. Şimdilik sadece konunun bir tarafını ele alabildik. İklim finansmanı geniş bir konu ve dikkatle ele alınması gerekli. Vergilerden ve emekten gelen trilyonlar ile oynamak ciddi bir mesele çünkü. Gelecek yazıda bankaların, iş dünyasının, aracı danışmanların ve sivil toplumun iklim finansmanındaki rolünü ele alacağım.

Yazının tamamını okumak için:

<http://www.iklimpostasi.org/2015/12/08/trilyonlarla-oyunmak-iklim-finansmani-1-yesil-iklim-fonu/>

Bizlerle iletişim kurmak için:
E-posta: posta@iklimpostasi.org
Web: www.iklimpostasi.org
Twitter: [@iklim_postasi](https://twitter.com/iklim_postasi)
Periscope: [@iklim_postasi](https://www.periscope.tv/iklim_postasi)